

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Факультет природничих наук
Кафедра біології та фізичної реабілітації

ЗАТВЕРДЖЕНО НА
ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
біології та фізичної реабілітації
В.о. завідувача кафедри

протокол №1 від 02.09. 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
виробничої практики (з фаху) Біології
для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти	другий	магістерський
Галузь знань		09 Біологія
Спеціальність		091 Біологія та Біохімія.
Освітня програма		Біологія людини та фізична реабілітація

Запоріжжя, 2024

Розробники:

Ст. викл. Ковальчук О.В.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми _____ Христова Т.Є.

Робоча програма виробничої практики «Фізична реабілітація» складена відповідно до освітньої програми Біологія людини та фізична реабілітація підготовки здобувачів вищої освіти другого рівня навчання.

1. **Мета практики:** розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: історичні аспекти виникнення фізичної реабілітації, програми фізичної реабілітації при захворюваннях внутрішніх органів, нервової системи, травмах опорно-рухового апарату та після хірургічних втручань, періоди фізичної реабілітації, поєднання засобів фізичної реабілітації у лікуванні хворих.

2. **Перелік компетентностей, які набуваються під час практики**

Інтегральна компетентність (ІК): ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК04. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність користуватися новітніми досягненнями біології, необхідними для професійної, дослідницької та/або інноваційної діяльності.

СК07. Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації

СК11. Базові теоретичні знання видів профілактики та методів терапії при різних порушеннях стану здоров'я організму людини.

СК12. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері фізичної реабілітації, спортивної медицини та надавати реабілітаційну допомогу людям з вадами розвитку.

3. **Заплановані програмні результати навчання:**

ПР3. Здійснювати злагоджену роботу на результат у колективі з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.

ПР4. Розв'язувати складні задачі в галузі біології, генерувати та оцінювати ідеї.

ПР5. Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.

ПР 13. Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризики застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

ПР15. Уміти самостійно планувати і виконувати інноваційне завдання та формулювати висновки за його результатами.

ПР16. Критично осмислювати теорії, принципи, методи з різних галузей біології для вирішення практичних задач і проблем.

ПР17. Уміння використовувати теоретичні знання різних видів профілактики та методів терапії при різних порушеннях стану здоров'я

організму людини та реабілітаційні заходи щодо покращення загального стану організму; демонструвати знання основних принципів збереження й зміцнення здоров'я, формування ціннісних орієнтацій щодо здорового способу життя.

ПР18. Визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.

4. Бази проходження практики

№	База практики	№ договору/угоди, дата укладання	Дата закінчення терміну дії договору/угоди
	Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»	№26/32-16 від 22.01.24	22 січня 2028 року
	ГО «Саме тут» Договір з Виконавчим комітетом Мелітопольської міської ради Запорізької області	№ 61/37-16 від 23.02.23	23 лютого 2027 року

5. Зміст практики

5.1. Опис навчальної/виробничої практики

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика практики
Кількість кредитів – 8	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Галузь знань 09 Біологія	Назва практики: Виробнича практика (з фаху)
Загальна кількість годин – 240	Спеціальність 091 Біологія та Біохімія.	Семестр 2 Термін проходження практики
Тижневих годин для денної форми навчання -	Освітня програма Біологія людини та фізична реабілітація	Вид контролю: Диф. залік

5.2. Програма навчальної/виробничої практики.

Виробнича практика є практикою професійного спрямування, а саме – основою уявлення про майбутню професію, вивчення професійних функцій майбутніх фахівців з реабілітації. Виробнича практика покликана сформувати у здобувачів професійні уміння, навички роботи фахівця з фізичної реабілітації. В основі виробничої практики є вивчення студентами праці фахівців з реабілітації, та ознайомлення з їхніми функціональними обов'язками на підставі посадових інструкцій.

БЛОК I. Фізична реабілітація опорно-рухового апарату

Тема 1. Основи фізичної реабілітації

Мета, завдання та принципи фізичної реабілітації. Організація занять лікувальної фізичної культури. Історія впровадження лікувальної фізичної культури.

Тема 2. Фізична реабілітація опорно-рухового апарату.

Фізична реабілітація при порушеннях постави. Фізична реабілітація при сколіотичній хворобі. Фізична реабілітація при плоскостопості.

Тема 3. Фізична реабілітація при травмах опорно-рухового апарату.

Фізична реабілітація після травм верхньої та нижньої кінцівок.

БЛОК II. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів та після хірургічних втручання

Тема 4. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи.

Фізична реабілітація при атеросклерозі, стенокардії та інфаркті міокарда. Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобі.

Тема 5. Фізична реабілітація при захворюваннях дихальної системи.

Фізична реабілітація при пневмонії, плевриті, дихальній недостатності та бронхіті. Фізична реабілітація при бронхіальній астмі та туберкульозі легень.

Тема 6. Фізична реабілітація при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту.

Фізична реабілітація при хронічному гастриті та виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки. Фізична реабілітація при захворюваннях кишок та органів жовчовиділення.

Тема 7. Фізична реабілітація при захворюваннях органів виділення.

Фізична реабілітація при захворюваннях нирок та органів сечовиділення.

Тема 8. Фізична реабілітація при травмах та захворюваннях нервової системи.

Фізична реабілітація при неврозах. Фізична реабілітація після інсульту. Фізична реабілітація при радикулітах.

5.2. Заняття під час практик

№ з/п	Назва теми заняття
1	<p>Основи фізичної реабілітації <i>Мета, завдання та принципи фізичної реабілітації. Організація занять лікувальної фізичної культури: обладнання кабінету та зали ЛФК, форми та засоби ЛФК, характеристика рухових режимів на різних етапах реабілітації</i></p>
2	<p>Фізична реабілітація опорно-рухового апарату. <i>Основні причини виникнення порушень опорно-рухового апарату людини. Форми боротьби з порушеннями опорно-рухового апарату людини. Фізична реабілітація при порушеннях постави. Фізична реабілітація при сколіотичній хворобі. Фізична реабілітація при плоскостопості.</i></p>
3	<p>Фізична реабілітація при травмах опорно-рухового апарату. <i>Основні причини виникнення травм опорно-рухового апарату людини.</i></p>
4	<p>Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи. <i>Причини виникнення захворювань серцево-судинної системи людини. Фізична реабілітація при атеросклерозі, стенокардії, інфаркті міокарда. Програми фізичної реабілітації при інфаркті міокарда; засоби та форми ЛФК при інфаркті міокарда. Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобі.</i></p>
5	<p>Фізична реабілітація при захворюваннях дихальної системи. <i>Причини виникнення захворювань дихальної системи. Діагностування. Фізична реабілітація при дихальній недостатності, плевриті, пневмонії та бронхіті. ЛФК при пневмонії та бронхіті. Фізична реабілітація при бронхіальній астмі; засоби та форми ЛФК при бронхіальній астмі. Фізична реабілітація при туберкульозі легень.</i></p>
6	<p>Фізична реабілітація при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту. <i>Фізична реабілітація при хронічному гастриті та виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки. ЛФК при хронічному гастриті, виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки. Фізична реабілітація при хронічному ентериті та при хронічному коліті.</i></p>
7	<p>Фізична реабілітація при захворюваннях органів виділення. <i>Фізична реабілітація при захворюваннях нирок та органів сечовиділення. ЛФК при нефритах та енурезах.</i></p>
8	<p>Фізична реабілітація при травмах та захворюваннях нервової системи. <i>Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах периферичного та центрального відділів нервової системи. Фізична реабілітація після травм головного та спинного мозку. Фізична реабілітація при неврозах: при неврастенії, психастенії, астенії. Фізична реабілітація хворих після ішемічного інсульту. Фізична реабілітація хворих при попереково-крижовому та при шийно-грудному радикуліті.</i></p>

5.3. Індивідуальні завдання

Мета індивідуального завдання: надбання студентами під час практики умінь самостійного розв'язання наукових, фахових та організаційних питань.

1. Скласти перелік обладнання під час ознайомлення із матеріально-технічною базою лікувального або оздоровчого закладу.
2. Скласти бібліографічний список наукової та методичної літератури, що є в лікувальному або оздоровчому закладі;
3. Скласти комплекси ЛФК при різних захворюваннях.
4. Зробити аналіз занять ЛФК, що проводить інструктор.
5. Розробити план-конспект заняття із ЛФК та сеансу масажу.
6. Скласти план проведення лікарсько-педагогічних спостережень.
7. Написати реферат за темою передового досвіду фахівців з фізичної реабілітації лікувального або оздоровчого закладу.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. ЛФК при неврозах.
2. ЛФК при ДЦП у дитини.
3. ЛФК при шийному остеохондрозі .
4. ЛФК при грудному остеохондрозі .
5. ЛФК при попереково-крижовому остеохондрозі .
6. ЛФК при шийному радикуліті.
7. ЛФК при хворобі Паркінсона.
8. ЛФК при запальних захворюваннях головного мозку.
9. ЛФК при струсі головного мозку.
10. ЛФК при здавлюванні головного мозку.
11. ЛФК при пухлини спинного мозку.
12. ЛФК при невритах.
13. ЛФК при переломі шийки стегна.
14. ЛФК при переломі кісток гомілки.
15. ЛФК при переломі плечової кістки.
16. Механізми лікувальної дії фізичних вправ.
17. ЛФК при вегето-судинної дистонії
18. ЛФК при міокардиті у дітей.

6. Форми і методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, виступи з доповідями;
- **методи письмового контролю:** тестове опитування, підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе;
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

7. Вимоги до звіту

За результатами проходження виробничої практики кожний здобувач вищої освіти складає письмовий звіт за наступною схемою:

1. Прізвище, ім'я, по-батькові практиканта;
2. Місце проходження практики;
3. Строки проходження практики.
4. Перелік виконаних за час практики робіт із зазначенням терміну виконання.
5. Результати виконання індивідуальних завдань у вигляді реферату або електронної презентації на одну із запропонованих тем. За погодженням з керівником практики тему індивідуального завдання студент може обрати самостійно.
6. Довідка з місця проходження практики, завірена керівником закладу (Додаток 1).

7. Критерії оцінювання

Розроблена система оцінювання виробничої практики здобувачів вищої освіти Університету враховує багатоплановість завдань виробничої практики, має профорієнтаційну спрямованість, а також дає можливість об'єктивно оцінити різні види діяльності здобувачів вищої освіти під час проходження практики згідно запропонованої шкали балів. Максимальна кількість балів, що може отримати здобувач вищої освіти за виробничу практику – 100 балів. Розподіл балів за видами діяльності представлено у таблицях.

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої освіти з предмету на виробничій практиці

Поточний контроль проходження практики здійснюється протягом проведення практики її керівником за такими напрямками: дотримання трудової дисципліни, активність і самостійність у виконанні завдань практики; робота з документацією. Керівник практики здійснює контроль за дотриманням студентами трудового розпорядку, за своєчасним виконанням завдань, надає студентам методичну допомогу в організації роботи.

Формою підсумкового контролю ступеня набуття практичних навичок під час проходження практики є диференційований залік. Умовою допуску студента до підсумкового заліку є виконання програми практики, наявність позитивних оцінок з поточного контролю, надання звітної документації.

Критерії оцінювання результатів виробничої практики студентів:

- **ступінь** виконання студентами завдань практики;
- **якість** знань з фізичної реабілітації, проявлених під час практики та їх відображення у звітній документації;
- **рівень** сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх фахівців.

Зміст критеріїв оцінювання результатів виробничої практики з фізичної реабілітації:

Оцінка «відмінно» (100-90 балів):

- знання та вміння розробляти програму реабілітації за різними нозологіями;

- наявність звіту та щоденника практики;
- відмінна оцінка в довідці керівника від бази практики;
- знання та розуміння всього програмного матеріалу практики в повному обсязі;
- здатність самостійно застосовувати методи фізичної реабілітації, вести медичні записи;
- здатність узагальнювати результати та формулювати висновки, в повному обсязі.

Оцінка «добре» (74-89 балів):

- знання та вміння розробляти програму реабілітації за різними нозологіями, але недостатньо повно;
- наявність звіту та щоденника практики;
- оцінка «дуже добре» в довідці керівника від бази практики;
- знання та розуміння всього програмного матеріалу практики в повному обсязі;
- здатність самостійно застосовувати методи фізичної реабілітації, вести медичні записи;
- здатність узагальнювати результати та формулювати висновки, але в недостатньо повному обсязі.

Оцінка «достатньо» (60-73 балів):

- програми реабілітації за різними нозологіями мають помилки;
- звіт та щоденник практики не до оформлені;
- характеристика студента керівника від бази практики задовільна;
- знання та розуміння всього програмного матеріалу практики в частковому обсязі;
- часткова здатність узагальнювати результати та формулювати висновки.

Оцінка «незадовільно» (1-59 балів):

- програми реабілітації за нозологіями відсутні;
- грубе порушення трудової та виконавчої дисципліни;
- невиконання програми практики;
- відсутність звіту та щоденника практики;
- негативний відгук з місця практики;
- нездатність до проведення дослідження функціонального стану пацієнта.

9. Підведення підсумків

Підсумкова рейтингова оцінка з практики виставляється після обов'язкового відпрацювання всіх занять. У випадку відсутності студента, він може відпрацювати пропущене заняття через написання реферату та усне опитування у поза аудиторний час (але не більше половини від загальної кількості практичних занять). В разі відсутності студента, він має право на складання впродовж двох тижнів. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів дорівнює нулю.

Результати підсумкової контрольної роботи (звіту) оцінюються за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік навчально-методичної літератури

Основна:

1. Елифанов В.А. Лечебная физкультура: справочник / В.А. Елифанова. – М.: Медицина, 1987. – 528с.
2. Мухін В.М. Фізична реабілітація / В.М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2005. – 324 с.
3. Кукушкіна Т.Р. Руководство по реабилитации больных частично утративши трудоспособность / Т.Р. Кукушкіна. – М.: Медицина, 1989. – 136с.
4. Вовканич А.С. Вступ у фізичну реабілітацію. Навч. Посіб. – Львів: НВФ «Українські технології», 2008. – 200 с.
5. Карпучіна Ю.В. Основи фізичної реабілітації / Ю.В. Карпучіна. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 308 с.
8. Макаренко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. Посібник. – К.: Олімпійська література. – 2006. – 196 с.
9. Мурза В.П. Психолого-фізична реабілітація. Підручник. – Кив: «Олан». – 2005. – 608 с.
10. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту/ В.М.Мухін. – Київ: Олімпійська література, 2000. – 422с.
11. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости. – К.: Олимпийская литература. – 2003. – 223 с.

Додаткова:

1. Бирюков А.А. Лечебный массаж / А.А. Бирюков. – К.: Олимпийская литература, 1995. – 200с.
2. Зотов В.П. Восстановление работоспособности в спорте / В.П. Зотов. – К.: Здоровья, 1990. – 200с.
3. Исаев Ю.А. Нетрадиционные методы лечения остеохондроза позвоночника / Ю.А. Исаев. – К.: СКФ, 1996. – 312с.
4. Михайлов Б. В., Сердюк А. И., Федосеев В. А. Психотерапия в общесоматической медицине: Клиническое руководство / Под общ. ред. Б. В. Михайлова. — Харьков: Прапор, 2002. — 128 с.
5. Муравов И.В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта. – Киев: Здоров'я , 1989. – 245с.
6. Пирогова Е.А. Совершенствование физического состояния человека. Киев: Здоров'я, 1989. – 162с.
7. Ракитина Р.И., Бованенко В.В., Буткевич Г.А. и др.. Физическая тренировка в группах здоровья. – Киев: Здоров'я , 1989. – 95с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

www.fizkult-ura.com

www.sport-health.com.ua

www.sportmedicine.ru

www.sportzal.com

Довідка про проходження виробничої практики (вказати повну назву практики)

Видана здобувачу вищої освіти __ курсу _____ групи освітньої програми _____ першого (або другого) рівня вищої освіти _____ інст
итуту/факультету

_____ в тому, що в термін з _____ 20__ р. по _____ 20__ р. він проходив _____ (назва практики) на базі _____.

Під час практики здобувач вищої освіти сформував такі компетентності:

Кількість балів відповідно до критеріїв оцінювання: _____

Упродовж практики здобувачем вищої освіти було досягнуто таких програмних результатів:

Кількість балів відповідно до критеріїв оцінювання: _____

М.П.

Підпис керівника бази практики